

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله عليها) شهرستان اردبیل

عنوان

بررسی فتنه ۸۸ و نقش رهبری در مهار آن

پژوهشگر

زهرا بیدار

مهرماه ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

پس از برگزاری دوره دهم انتخابات ریاست جمهوری در خرداد ماه ۱۳۸۸ رفتار غیر اخلاقی و تشنج آفرین برخی از نامزدها که در خلال شمارش آراء و حتی پیش از آن، متوجه شکست شان در انتخابات شده بودند، کشور را دستخوش فتنه و آشوب پیچیده‌ای کرد. جمهوری اسلامی ایران با آشوب و بلوا و توطئه، بیگانه نبود و پس از انقلاب از سوی دشمنان داخلی و خارجی بارها با این حوادث مواجه شده و بر آن فائق آمده بود که نمونه‌ی آن حادثه کوی دانشگاه سال ۱۳۷۸ می‌باشد؛ اما فتنه ۸۸ به عنوان واقعه‌ی مهم در قالب انقلاب مخملی، در تاریخ انقلاب اسلامی ایران ثبت گردید. بنابراین بررسی این واقعه و حادثه از آن جایی اهمیت و ضرورت دارد که در اثر پیدایش این فتنه، نظم و آرامش و امنیت کشور ایران به خطر افتاده بود که اگر مقام معظم رهبری به موقع جلوی این فتنه را نمی‌گرفتند، ممکن بود فتنه‌گران در پیشبرد اهداف شومشان موفق بشوند. در کشور ما مجریان طرح براندازی نظام، قصد داشتند با استفاده از رنگ سبز و ادعای تقلب در نتیجه شمارش آراء که یکی از ابزارهای جنگ نرم می‌باشد، باعث برچیده شدن نظام حکومت اسلامی ایران بشوند. عمدتاً این فتنه و طرح توسط سران شکست خورده در انتخابات و با حمایت غربی‌ها و سران خارج نشین ایرانی، هدایت و رهبری می‌شد و در اثر پیاده سازی کودتای سبز، کشور متحمل ضرر و زیان‌هایی شد که از جمله آن‌ها: هتک حرمت و بی‌احترامی در روز عاشورا به عزاداران ابا عبدالله الحسین و آتش زدن مسجد لولاکران در تهران، آسیب زدن به محل کسب و کار ملت و دولت می‌باشد. این ماجرا می‌رفت که کشور را با یک بحران جدی مواجه کند که با درایت، تدابیر و هوشیاری مقام معظم رهبری و نصرت و امداد و هدایت الهی، جلوی این فتنه گرفته شد و حماسه پر شور مردم در ۹ دی ماه همان سال، خط بطلانی بر پیکره‌ی این فتنه وارد ساخت و از دم خفه کرد.

کلید واژه ها: فتنه، ولایت فقیه، اصلاح طلب، اصول گرا.

مقدمه

فتنه سال ۱۳۸۸ یکی از حساس‌ترین و عبرت‌آموزترین مقاطع تاریخ انقلاب اسلامی ایران است که از ابعاد مختلف، نیازمند بررسی و کاوش مجدد است. فتنه ۸۸ یکی از غربال‌های مهمی بود که با پالایش خودی‌ها و غیرخودی‌ها باعث ریزش برخی و رویش عده‌ای دیگر شد، به گونه‌ای که در طی ۸ ماه منتهی به ۹ دی ماه ۸۸ عده‌ای از بزرگان سابق انقلاب در این آزمون سیاسی مردود شدند. طبق تحقیقات به عمل آمده فتنه ۸۸ در قالب یک جنگ نرم پیاده شده بود و می‌خواست با استفاده از ابزارات انقلاب مخملی باعث براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران بشود که با تدابیر و موضع‌گیری به موقع رهبر معظم انقلاب اسلامی تمامی نقشه‌های دشمنان انقلاب اسلامی نقش بر آب شد و جز ننگی و خاری چیزی در سبد فتنه‌های آنان باقی نماند.

بعد از توضیحات کوتاه پیرامون تعریف و تبیین براندازی نرم و انقلاب مخملی در ایران، به بررسی حوادث و اتفاقات دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ۲۲ خرداد و در پایان به چگونگی مهار فتنه توسط مقام معظم رهبری می‌پردازیم.

تعریف براندازی نرم

براندازی^۱ در اصل یک اصطلاح نظامی است که در فرهنگ واژه های نظامی، چنین تعریف شده است: «کلیه ی اعمال و فعالیت های غیر قانونی که بر ضد مصالح یک کشور انجام می شود و هدف نهایی از آن واژگون کردن حکومت وقت می باشد. به عبارت دیگر، عملیاتی است که به منظور کاهش می شود تا به تدریج یک رژیم برای سرنگون شدن آماده شود. براندازی، یکی از شاخه های جنگ های نامنظم است.»^۲ . براندازی نرم در اصطلاح به معنای اجرای برنامه ای حساب شده، مسالمت آمیز و دراز مدت برای نفوذ در ارکان سیاسی یک نظام که به منظور تغییر سیستم سیاسی یک کشور و یا ایجاد تغییر و تحول اساسی در ارزش های اساسی حاکم بر مدیران آن صورت می گیرد. یکی از شیوه های براندازی نرم، انقلاب رنگی یا انقلاب مخملی است که به شیوه های آرام و مسالمت آمیز جلوه گر شده است و از روش مبارزه منفی و نافرمانی مدنی نیز بهره می گیرد. این واژه برای نخستین بار از سوی «واسلاو هاول» رئیس جمهور پیشین چک که در آن زمان رهبر مخالفان چک اسلواکی سابق بود، به ادبیات سیاسی وارد شد. بررسی های صورت گرفته در خصوص انقلاب های رنگی نشان می دهد که در وقوع چنین حرکت هایی، عوامل متعدد داخلی و خارجی نقش دارند و از پیامدهای چنین انقلاب هایی تأثیر پذیرفته و منتفع یا متضرر می شوند. انگیزه ی آنها نیز تغییر رژیم، و نتیجه ی آن، به قدرت رسیدن احزاب و شخصیت های دموکراتیک و غرب گرا می باشد. انقلاب های مخملی به حرکت های اعتراضی گفته می شود که به منظور تأثیر گذاری بر شرایط سیاسی یک کشور با ویژگی های زیر سازماندهی و اجرا می شود:

- (۱) معمولاً بعد از انتخابات است و به منظور تغییر در نتایج انتخابات انجام می شود.
- (۲) از نمادهای رنگین برای هماهنگی در عملیات و بزرگ نمایی استفاده می شود.
- (۳) از کمک های مالی، رسانه ای و سیاسی دول خارجی برخوردار است.
- (۴) از ضعف ها و خطاهای طرف پیروز انتخابات برای بدنام کردن او استفاده می شود.^۳

انقلاب مخملی در ایران

پس از پیروزی انقلاب اسلامی دشمنان زخم خورده انقلاب، تمام توان و ظرفیت خود را برای سرنگونی این رژیم نو پا به کار گرفتند و در این راه از هیچ تلاشی فروگذار نبودند. هشت سال جنگ

^۱ - subvesio.

^۲ - امیرقنبری، گروه ۵+۱ در ایران، اصفهان: حیات طیبه، ۱۳۹۰، ص ۱۲۱.

^۳ - معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه، گذرازفتنه، ج ۱، تهران، نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۱۳۸۸، ص ۱۵۹.

- تأیید آراء برگرفته از اعتقاد به نظام مردم به عنوان عاملی برای ایجاد آرامش

حضرت در ادامه فرمایشات خود در مورد جو انتخابات و نامزدهای شرکت کننده در آن فرمودند: «این رقابت‌ها کاملاً رقابت های آزاد، جدی و شفاف بود بین نامزدهای مختلف. به قدری این رقابت‌ها و گفتگوها و این مناظره‌ها شفاف و صریح بود که عده‌ای به آن معترض شدند که عرض خواهم کرد و حق هم تا حدودی با آنهاست. التهاباتی به وجود آورد که هنوز هم آثارش را مشاهده می‌کنیم. من به شما عرض بکنم، فرض ما این بود و هست که این رقابتی که وجود دارد بین چهار نامزد انتخابات، این رقابت میان افراد و جریان‌های متعلق به نظام اسلامی است. اینی که دشمنان سعی می‌کنند در رسانه‌های گوناگون- که غالباً هم این رسانه‌ها مال این صهیونیست های خبیث و رذل است- این جور وانمود کنند که دعوا بین طرفداران نظام و مخالفان نظام است، نخیر، این جوری نبود؛ آن‌ها غلط می‌کنند این حرف را می‌زنند؛ این واقعیت ندارد.»^۱

- بیان دیدگاه خویش در مورد مناظرات تلویزیونی و اثرات آن

«این رقابت‌ها و مناظره‌ها ابتکار مهم و جالبی بود. خیلی صریح، شفاف و جدی بود. این مناظره‌ها توی دهن آن‌هایی زد که از بیرون تبلیغ می‌کردند این رقابت‌ها فرمایشی است و واقعیت ندارد. دیدند نه خیر واقعیت دارد و جدی در مقابل هم ایستاده‌اند، با هم بحث می‌کنند، با هم استدلال می‌کنند. بنابراین مناظره‌ها و گفتگوها بسیار از این جهت مثبت بود. البته آثار مثبتی هم داشت، عیوبی هم داشت که هر دو را من عرض خواهم کرد.»

الف) آثار مثبت مناظرات

«آن جهت مثبت، این بود که در این مناظره‌ها و گفتارها و گفتگوهای تلویزیونی همه شفاف و راحت حرف زدند و حرف دلشان را بر زبان آوردند. یک سیلابی از نقد و انتقاد به راه افتاد، همه مجبور شدند پاسخ‌گویی کنند؛ به آن‌ها انتقاد شد آن‌ها در مقابل پاسخ‌گویی برآمدند و از خودشان دفاع کردند. مواضع افراد و گروه‌ها بدون ابهام، پیچیده‌گویی، عریان در مقابل چشم مردم قرار گرفت. سیاست‌هایشان، برنامه‌هایشان چیست؟ پای بندی‌هایشان کدام و تا چه حد است، این‌ها در مقابل چشم مردم

^۱ - مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، دفاع از هویت جمعی کشور و ملت، ص ۹۶.

قرار گرفت. مردم توانستند قضاوت کنند. مردم احساس کردند که در نظام اسلامی، بیگانه به حساب نمی‌آیند. نظام کشور، اندرونی و بیرونی ندارد. همه چیز در مقابل مردم آشکار، همه نظرات در مقابل مردم بیان شد. معلوم شد رأی مردم ناشی از همین دقت‌ها و تأملات خواهد بود، رأی مردم زینتی نیست. حق انتخاب حقیقتاً متعلق به مردم است، مردم می‌خواهند آگاهانه و هوشیارانه انتخاب کنند. مناظره‌ها این را نشان داد. یقیناً یکی از علل افزایش ۱۰ میلیون آراء نسبت به آخرین حد نصاب دوره‌های قبل همین بود که ذهن و فکر مردم مشارکت داده شد، به عرصه آمد، تشخیص دادند و وارد میدان شدند. این مناظره‌ها به سطح خیابان‌ها کشیده شد، داخل خانه‌ها هم رفت. این‌ها قدرت انتخاب مردم را بالا می‌برد. این از نظر جمهوری اسلامی چیز مطلوبی است. اما این گفتگوها نباید به جایی برسد که به کدورت و کینه تبدیل شود. اگر این شد آن وقت اثر عکس خواهد داشت. اگر به همان شکلی که آن روز بود و در همان حد مانده بود خوب بود. این خوب بود؛ اما اگر بنا باشد همین طور کش پیدا کند، ادامه پیدا کند، هی بگو مگو بشود، این تدریجاً تبدیل خواهد شد به کینه.^۱

ب) عیوب مناظرات

«اما عیوبی هم داشت. این عیوب را باید برطرف کرد. در مواردی انسان می‌دید که در این مناظره‌ها جنبه منطقی مناظره ضعیف می‌شد. جنبه احساساتی و عصبی پیدا می‌شد. جنبه تخریبی غلبه پیدا می‌کرد. سیاه‌نمایی وضع موجود به شکل افراطی در این مناظره‌ها دیده شد. سیاه‌نمایی دوره‌های گذشته هم در این مناظره‌ها مشاهده شد، هر دو بد بود. اتهاماتی مطرح شد که در جایی اثبات نشد. به شایعات تکیه شد. احیاناً بی‌انصافی‌هایی دیده شد؛ هم بی‌انصافی نسبت به این دولت با این همه حجم خدمت و هم بی‌انصافی نسبت به دولت‌های گذشته و دوران سی‌ساله آقایان احساساتی شدند در خلال صحبت، لا به لای حرف‌های خوب، حرف‌هایی هم که خوب نبود گفته شد.

«بنده هم مثل بقیه آحاد ملت پای تلویزون نشستم و این مناظره‌ها را تماشا کردم. از آزادی بیان لذت بردم. اما آن بخش معیوب قضیه، بنده را ناخرسند کرد. متأثر شدم برای طرفداران نامزدها، آن بخش‌های معیوب، آن تعریض‌ها، آن تصریح‌ها التهاب‌آور بود. نگران‌کننده بود، از هر طرف هم بود. بنده این‌جا در منبر نماز جمعه در خطبه‌ای که در حکم نماز است باید حقایق را بیان کنم، هردو طرف در این عیب مشترک بودند متأسفانه. از یک طرف صریح‌ترین اهانت به رئیس‌جمهور قانونی کشور شد، حتی از دو، سه ماه قبل از مناظرات هم، این سخنرانی‌ها را می‌آوردند برای من می‌دیدم و گاهی می-

^۱ - معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ص ۶۱۳ و ۶۱۴.

شنیدم. تهمت‌هایی زدند و حرف‌هایی گفتند، به کسی که رئیس جمهور قانونی مردم و متکی به آرای مردم است، نسبت‌های خلاف دادند. رئیس جمهور مملکت را که مورد اعتماد مردم است؛ به دروغ گویی متهم کردند... این از آن طرف. از این طرف هم همین طور. شبیه همین کارها به نحو دیگری انجام گرفت. کارنامه درخشان ۳۰ ساله انقلاب کم رنگ جلوه داده شد، اسم بعضی افراد برده شد که این‌ها شخصیت‌های این نظام هستند. این‌ها کسانی هستند که عمرشان را در راه نظام صرف کرده اند.^۱

— هشدار به سیاسیون و نخبگان کشور در خصوص رفتار و گفتارشان

«امروز یک لحظه حساس تاریخی برای کشور است. نگاه کنید به وضع دنیا و خاورمیانه. نگاه کنید به وضع اقتصادی عالم و به مسائل کشورهای همسایه عراق و افغانستان و پاکستان. ما در نقطه حساسی از تاریخ قرار گرفته‌ایم. همه ما وظیفه داریم که در این مرحله تاریخی، هوشیار و دقیق باشیم و اشتباه نکنیم. آن کسانی که به یک نحوی، نوعی مرجعیتی در افکار عمومی دارند؛ از سیاسیون و رؤسای احزاب و کارگردانان جریان‌ات سیاسی یک عده‌ای از آن‌ها حرف شنوی دارند، این‌ها باید خیلی مراقب رفتار و گفتار خود باشند. اگر آن‌ها کمی افراطی‌گری کنند، دامنه این افراطی‌گری در بدنه مردم به جاهای بسیار حساس و خطرناکی خواهد رسید که گاهی خود آن‌ها نمی‌توانند جمع کنند. نمونه‌هایش را ما دیده‌ایم، افراط وقتی در جامعه به وجود آمد، هر حرکت افراطی، دامن می‌زند به حرکت‌های افراطی دیگر. اگر نخبگان سیاسی بخواهند قانون را زیر پا بگذارند یا برای اصلاح ابرو، چشم را کور کنند، چه بخواهند چه نخواهند، مسؤول خون‌ها و خشنوت‌ها و هرج و مرج آن‌ها هستند. من به همه این آقایان و دوستان قدیمی و این برادران توصیه می‌کنم که بر خودتان مسلط باشید و سعه صدر داشته باشند و دست‌های دشمن را ببینید. گرگ‌های گرسنه کمین کرده را که امروز دیگر نقاب‌های دیپلماسی را از چهره بر می‌دارند و چهره حقیقی خودشان را نشان می‌دهند، ببینید. از این‌ها غفلت نکنید.»^۲

^۱ - همان

^۲ - علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، وظایف در شرایط فتنه: ۲۲۰ وظیفه تصریحی، ۸۷ وظیفه ی استنباطی در رهنمودهای رهبر معظم اسلامی، ص ۱۳ و ۱۴.

نتیجه گیری

از مجموع آنچه که در مورد ریشه های نظری جریان فتنه گفته شد، این نتیجه حاصل می شود که اساساً جریان فتنه ماهیت متضادی با حکومت اسلامی دارد و این ماهیت متضاد، با خواست اکثریت جامعه در تقابل است. هدف اصلی جریان فتنه حذف دین از سیاست و محدود کردن آن از عرصه های اجتماعی به حوزه خصوصی است؛ اما این خواسته در میان اکثریت ملت مسلمان ایران طرفدار ندارد. حضور پررنگ مردم در مراسم مذهبی، حضور گسترده در مراسم انقلابی، دلبستگی به آرمان های شهدا، استقبال از جریان سیاسی اصولگرا طی دهه ۸۰ و رأی اکثریت به نمایندگان این جریان در انتخابات مجلس و ریاست جمهوری، فضایی را به وجود آورده که از درون آن، خواسته های سیاسی مخالف حکومت اسلامی به وجود نمی آید، هر چند مردم نسبت به عملکرد دولت ها انتقاد داشته و خواهان تسهیل شرایط اقتصادی و معیشتی هستند؛ اما جریان فتنه سعی می کند تا این خواسته ها را رنگ و لعاب سیاسی داده و در چارچوب اهداف سیاسی خود قرار دهد. ریشه دار نبودن این جریان در بین جامعه، نبود سیاست ایجابی و وحدت نظر در این باره، سبب شد تا به یک جریان شورش گر معارض تبدیل شوند و مورد طرد مردم قرار گیرند. نماز جمعه مورخ (۸۸/۳/۲۹) که توسط مقام معظم رهبری اقامه شد در تاریخ بی نظیر بود. این نماز پس از اقدامات تفرقه افکنانه موسوی و طرفدارانش و رسانه های بیگانه اقدامی به واقع وحدت بخش بود. حضور بی سابقه چند میلیونی مردم تهران خدشه های وارد شده به مناسبات برخی از مردم با نظام را ترمیم کرد و با این نماز، نظام از بعد مردمی به یکپارچگی رسید و مسائل اصلی حل و فصل شد. فرمایشات روشن گرانه مقام معظم رهبری در خطبه های نماز جمعه موجب باز شدن چشم مردم بر روی فتنه ای شد که دشمن با استفاده از عناصر داخلی به آن دامن زده بود. پس از این نماز وحدت بخش هنوز خواص و نخبگانی بودند که از خود سرسختی نشان می دادند و به درستی نمی دانستند وقایع اتفاق افتاده را تحلیل کنند. آن ها در فضایی گرفتار شده بودند که تبلیغات موسوی فراهم کرده بود و به درستی نمی توانستند وقایع اتفاق افتاده را تحلیل کنند. این گروه از خواص و نخبگان کار را به آن جا رساندند که در موضع گیری و سخن گفتن، مواضع دشمن را داشتند و سخن طرف مقابل را بر زبان جاری می کردند. ناتوانی بخشی از خواص در شناخت جبهه خودی و جبهه دشمن کار را به آن جا رساند که مقام معظم رهبری فرمودند: برخی از خواص مردود شدند. علت مردودی برخی از خواص در کلام و مواضع شان بود و برخی دیگر در عدم موضع و سکوت شان شاید چیزی که دوست و دشمن علت آن را جستجو می کردند شکست «کودتای مخملی» در ایران بود.

منابع و مأخذ

- (۱) اسماعیلی، حمیدرضا، شورش اشرافیت بر جمهوریت، تهران: حمیدرضا اسماعیلی، چاپ اول نیمه اول اردیبهشت ۱۳۸۹، چاپ ششم نیمه دوم خرداد ۱۳۸۹.
- (۲) خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، شرح ماجرا، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، چاپ پنجم، ۱۳۹۰.
- (۳) _____، وظایف در شرایط فتنه: ۲۲۰ وظیفه استنباطی در رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران: مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، چاپ سوم، ۱۳۹۰.
- (۴) قنبری، امیر، گروه ۵+۱ در ایران، اصفهان: حیات طیبه، ۱۳۹۰.
- (۵) معاونت سیاسی فرهنگی ولی فقیه در سپاه، گذر از فتنه، ج ۱ و ۲، تهران: نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۱۳۸۸.
- (۶) مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، مطالبات غیرقانونی، تهران: قدر ولایت، چاپ دوم ۱۳۸۸.
- (۷) _____، دفاع از هویت جمعی کشور و ملت: مواضع مقام معظم رهبری در قبال فتنه‌های قبل و بعد از انتخابات، تهران: مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، ۱۳۸۹.
- (۸) جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، مدیریت سیاسی، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ویژه نامه تبلیغ، شماره ۱۴۳۱، ۱۳ق.

- (۱) پایگاه خبری تعامل، کدخب ۸۲۶۹.
- (۲) سایت راسخون. www.rasekhoon.net.
- (۳) وبلاگ حزب الله. www.hizbolah.blogfa.com.
- (۴) وبلاگ. www.president.blogfa.com.